RUSKI INWALID

No. 296.

WTOREK. 14 Grudnia 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: z Petersburga. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy. Franciia. Angliia. Hiszpaniia. Jndyie Wschodnie. Ameryka Południowa. Rozmaitości.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

z Petersburga, 14 Grudnia.

Dzień 12 b. m. drógi ludzkości, a swięty i szanowny sercu każdego Rossyianina i Polaka rocznica urodzenia Nayiaśnieyszego Casarza JMści ALEXANDRA, obchodzony był w stolicy tuteyszey iak nayuroczyściey. O piątey godzinie z rana iuż się rozlegały odgłosy dzwonów i iuż wierni i szczęśliwi poddani Naylepszego z Monarchów spieszyli do świątyń Pana zastępów, aby przed iego świętemi ołtarzami wynurzyć przepełnione wdzięcznoscią serca za tyle dobrodzieystw ręką Wielkiego władcy i dobroczyńcy ludzkości na nich wylanych, a wznieść gorące modły przed tron naywyższego o iak naydłuższe i iednostaynie szczęśliwe panowanie Nayukochańszego Monarchy. O godzinie 10 osoby maiące wstęp u dworu składały hołdy powinszowania Nayiaśnieyszym Cesarzowym *Maryi* i *Elżbiecie*; o południu poczęła się wielka msza w katedrze Kazańskiey, którą celebrował Nayprzewielebnieyszy Metropolita Michał. Tegoż dnia był wielki obiad w pokoiach N. Cesarzowey *Maryi*, a wieczorem bal nader świetny i liczny. Stolica rzęsistém iaśniała swiatłem, a rozmaite towarzystwa i zgromadzenia obchodziły także tę uroczystość przez własciwe sobie zabawy.

W kosciele parafialnym katolickim była wielka msza i spiewano *Te Deum*; Równie też i wszelkie inne wyznania dzień ten drogi obchodziły iak nayuroczyściey.

Słatek parowy sporządzony przez Pana *Jewreinów* na rzece *Mologa*, prawnie mu odstąpiony od pierwszego założyciela tych statków w Rossyi Pana *Berdt*, pomyslnie używany był w roku ninieyszym na całém przestronu rzeki Wołgi, a szczególnie na tey uyściu do morza, ma on długości w samym dnie 84, a na pokładzie 111, szerokości zaś na pokła-

dzie 21, a na dnie 16 i wysokości 9 stop angielskich; zanurzony iest w wodzie na 3½ takichże stop. Może prowadzić trzy lub cztery statki przywiązane do siebie z ładunkiem każdy od 30 do 50 pudów i wyrównywa sile 60 koni.

W miesiącu Wrześniu roku teraźnieyszego statek ten odprowadził z Astrachanu do morza, a mianowicie do mieysca tak zwanego *Jamnaia wiecha* o sto wiorst od miasta, wielki statek z cięzarem 162 łasztów i zanurzony na 9 stop w wodzie. Zwyczayne statki nieprędzey iak we trzy tygodni odbywali tę drogę; rzeka bowiem w tem mieyscu pełna iest miałczyzn, zakrętów i spadów; z tém wszystkiem statek pomieniony we 12 godzin przebył te wszystkie trudności i poźniey w iesieni odprowadził iescze dwa statki morskie aż na płasczyznę morza także z Astrachanu. Jeden z nich miał cięźaru 134, a drugi 165 łasztów. Z morza także wprowadził do stanowiska przy mieście pomienioném znayduiącego się dwa statki. Nakoniec 17 października wypłynął z Astrachanu z dwoma statkami naładowanemi rybą suszoną do Saratowa, gdzie we 12 dni stanął.— Tak pomyślny skutek pierwszych w tym rodzaiu zaprowadzéń, czyni nadzieię, że ten ważny środek w żegludze co raz bardziey upowszechnianym będzie.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Niemcy.

z Opawy 1 Grudnia.

Xiężna dziedziczna Weymarska w towarzystwie małżonka swoiego i całego orszaku, odwiedziła 26 z. m. muzeum tuteysze, gdzie przez półtory godziny bawiąc, z ciekawością oglądała wszystkie w tém mieyscu znayduiące się przedmioty, a które iak wiadomo zebrane tam są z dobrowolnych ofiar. Xiężna JMść przyrzekła także przysłać tam niektóre przedmioty.

Od brzegów Menu, 1 Grudnia.

21 z. m. Xiężna *Nassauska* pomyślnie porodziła syna w Wisbaden.

W Kenigsheim w okolicach Tauberbischefsheym w posiadłościach badeńskich, został niedawno zabitym młynarz tameczny Stefan *Trappold.* Sprawcami zbrodni byli: Żona iego Teresa, młoda i piękna kobieta lat 19, kochanek iey Andrzey *Hayer* mieszczanin tameczny 25 lat wieku maiący i służąca Maryia *Hilbert* rodem z Dithwar 27 lat. Głownieysze tego zabóystwa szczegoły są następuiące: *Trappold* ożenił się w roku 1817 w miesiącu lipcu wiedząc należycie że przyszła iego małżonka Teresa, miała potaiemny związek z pomienionym *Hayer* i że nawet wkrótce spodziewała się połogu. Na chwilę tylko ustała była po ślubie poufałość i częste widywanie się kochanków, wkrótce się pierwsze odnowiły związki. Ledwie kilka upłynęło miesięcy, a iuż młoda małżonka do tego stopnia znienawidziała męża, iż namawiała kochanka swego aby go zabił. Długo się *Hayer* wahał i dopiero w półroku po uczynioney przez Teresę propozycyi, przedsięwziął zadość uczynić iey chęciom. Umówiono się aby w sobotę kiedy Teresa miała pójść do bliskiego miasteczka, służąca wprowadziła *Heyera*, do izby sypialney młynarza z tém aby go tam zastrzelił. Poźniey mieli rozgłosić iakoby sam *Trappold* odebrał sobie życie. *Hayer* stanął na umówioną godzinę, lecz na ten raz zbrodniczego zamysłu niemogł uskutecznić; młynarz bowiem, tak leżał na łóżku, iż niemożna mu było trafić w piersi, a nadto Hayer niemógł iescze w żaden sposob odważyć się na zabóystwo człowieka, który mu nigdy nic złego nieuczynił. Nazaiutrz przyszedł znowu i skrył się w pokoiu *Teresy*, gdzie się iey powrotu doczekał. Ta dowiedzawszy się, że piekielny ich zamysł nie był iescze spełniony, wyrzucała *Hayerowi* że tak mało ią kochał. Nakoniec namówiła go, aby nocy następuiącey był smielszym i uwolnił ią od człowieka, z którym żyć niemogła, a z którym iednakże miała w iednéni na ten raz spać łóżku. Takim to sposobem naywięcey się przyczyniła do dokonania tey zbrodni. *Hayer* ośmielony obecnością kochanki, która obok spiącego męża czuwała, wystrzelił prosto w piersi niesczęśliwego i zabił. Wszyscy trzey przestępcy wyznali swą winę i sąd kryminalny skazał ich na śmierć. Wielki Xiąże wyrok ten zatwierdził i dodał, aby naywinnieyszy na ostatku był karany. Spełniono ten wyrok 10 z. m., i *Teresa* widziała śmierć swoich wspólników; gdyż iako naywinnieysza ostatnia była karaną.

Francyia.

z Paryża, 1 Grudnia.

Sala zamku Louvre przeznaczona na otwarcie posiedzeń obu izb, ma długości 120 a szerokości 40 stop; na galeryiach iey może się miescić od 300 do 400 widzów; Parowie i Deputowani zaymować będą 80 ławek, pierwsi z prawey a drudzy z lewey strony; na przeciw drzwi wystawiony będzie tron dla Króla

Wiadomo że urządzenie tey sali robi się tylko dla tego, że Król będąc słabym niemoże się udać na mieysce zwyczayne obrad.

Pan *Madier de Monjan* członek sądu Królewskiego w Nisme, znaiomy z petycyi podaney do izby deputowanych, w którey donosił o istnieniu tak nazwanego *Rządu potaiennego* powołany był 23 z. m, przed sąd appellacyyny. Zaskarzano go o to, że treść pomienioney iego petycyi niebyła poparta należytemi w swoim czasie dowodami. Na tem posiedzeniu było wiele ciekawych słuchaczów, a nawet, dam. Po długich i gorących rosprawach, Pan *Madier* mocno był strofowany przez prezesa i stróża pięczęci, a nadto musi opłacić wszelkie wydatki prawne.

Xiąże de *Cray* który niedawno miał smutny przypadek i ledwie niebył wysadzony z łóżka, przez proch tam podłóżony, a który iednakże opalił mu nogę, dotychczas iescze iest chory.

Znaiomy Kawaler *Craffourd* skazany za obelżywe pisma przeciwko Xiążęcia *Grammon* i *Guiche* na dwuletnie więzienie i opłacenie 2000 franków kary pieniężney, umknął był z rąk straży; lecz wczora znowu został schwytanym i odprowadzonym do więzienia.

ANGLIIA.

z Londynu, 1 *Grudnia*.

W gazetach naszych czytamy rozmaite i nayszczegółowsze doniesienia o processyi towarzyszącey N. Pani do katedry S. Pawła. Z prawey strony siedzieli przy Królowey Sir Robert *Wilson* i *Hobhouse*, a z leway lady *Hamilton*. Hrabina *Wassali* i znaiomy William *Aunkin* siedzieli także niedaleko. Natłok ludu był niezliczony; ciekawi widze którzy niemogli znaleść mieysca w oknach, stawali na wozach i poiazdach i drogo zato płacili; wszystkie sklepy kupieckie, koło których processyia miała przechodzić były pozamykane, a koło samego kościoła rozstawiona była policyia.

W Selkirke i niektórych innych mieyscach, stronnicy Królowey zmuszali mieszkańców do oświecenia domów, a ci którzy niechcieli się namówić, wystawieni byli na naywiększe nieprzyiemności, a nawet na niebespieczeństwo życia; domy ich były napadane, okna i sprzęty tłoczone i same nawet osoby zagrażane niebespieceeństwem. W ten dzień kiedy Królowa była w kościele S. Pawła, posiedzenie sądu admiralicyi było zamknięte na wniesienie Pana Skott. Jnne sądownictwa poszły także za tym przykładem.

Rzecz warta uwagi że do processyi pomienioney żaden z Parów nienależał, a z 658 członków parlamentu niższego, sześć tylko było obecnych na tey uroczystości; lecz i ci niebyli z rzędu znaczących. A co iest dziwnieysza, że ani *Brugham* ani inni adwokaci N. Pani, ani nawet żadna z dam co odwiedzali Królowę, nie znaydowali się w iey orszaku.

Słychać że w krótkim czasie ziedzie do stolicy tuteyszey sławuy Baron *Bergami* z małżonką swoią i maleńką Wiktoryią córką.

Oto iest porządek następstwa na tron angielski:

„*Jerzy* IV Król, za nim następuią: Xiąże Jorkski; 2. Xiąże Klarencyi; 3. Xiężniczka *Alexandra* córka zeszłego Xiążęcia Keute; 4. Xiąże *Cumberland*; 5. Xiąże *Sussex*; 6. Xiąże *Cembrdge*; 7. Xiąże Jerzy syn iego; 8. Królowa Wirtembergska wdowa; 9 Xiężniczka *Augusta*; 10 Xiężna *Elżbieta* dziedziczna *Hessen Homburg*, 11 Xiężna *Maryia* Gloucester; 12 Xiężniczka *Zofia*; 13 Xiąże *Glocester* synowiec Króla; 14 Xiężna *Zofiia Matylda* Glocester Synowica Króla; 15 i 16 Dwóch Xiążąt *Braunschweyg* i nakoniec 17 Królowa *Karolina*, synowa i synowica Króla Jerzego III.

Pogłoska o zmianie Ministerium, która się tu była rozeszła, niema naymnieyszych zasad. Wszystkie podobne pogłoski są zapewne tworem pism oppozycyynych, które wszelkiemi sposobami usiłuią zachęcić obywateli do proszenia Rządu o zmianę Ministrów

Namieysce P. *Benks*, zeszłego prezesa towarzystwa Królewskiego umieiętności wybrano Pana *Humphry-Dawy*. Wybor tego młodego człowieka, sprawił nieiakie podziwienie w uczonych tuteyszych; gdyż chociaż należy oddać zupełną sprawiedliwość ważnym iego odkryciom i znaiomościom; niema atoli dosyć doświadczenia, aby mógł tak ważny urząd należycie spełniać.

Donoszą z Maroco, że niełady zaszłe od nieiakiego czasu w tém państwie, teraz zupełnie ustały. Arabowie tameczni niechcieli opłacać Cesarzowi zwyczaynych podatków, a uzbroiwszy się i podzieliwszy na dwa oddziały, ruszyli byli przeciwko woyskom Cesarskim. Napadli na miasto Daar albaid i zrabowawszy ie uderzyli na wsi przyległe, gdzie także dokonawszy wszelkich niełudów, uderzyli na miasto Teplana; lecz tam odparci zostali przez Baszę i powrócić musieli do siedlisk swoich. Od tey chwili powrociła spokoyność.

Tuteysi *korseciarze* (ci co robią korsety) po-

dali Królowey adres i ofiarowali tak wielki Korset w którym 6 ludzi wygodnie mogłoby się pomieścić, a przynaymniey 10 mogłoby się usznurować. Ta processyia powszechny śmiech wzbudziła.

Towarzystwo Bakalarzy ma zamiar iak słychać także podać adres Królowey i ofiarować przy tem różgę złoconą.

Nigdy niebyło iescze tak wiele uczniów w uniwersytecie Gotyngskim iak teraz. Kościoł tameczny S. Mikołaia będzie odtąd kościołem uniwersytetu, a dla wyporządzenia i ozdobienia iego Rząd wyznaczył 10,000 talarów.

Żołnierze osady angielskiey na wyspie Stey Heleny, dwa razy tylko w rok maią świeże mięso, to iest na Boże narodzenie i w dzień imienin Króla.

HISZPANIIA.

z Madrytu, 18 Listopada.

Król bawi iescze dotychczas w Eskuryialu choroba Infanta *Don Carlos* i słabość zdrowia Królowey, która niemoże iescze wychodzić z pokoiów swoich, zatrzymały tam N. Pana tak długo. Słychać atoli że iutro lub poiutrze cała rodzina Krolewska powróci do stolicy tuteyszey.

Jak wiadomo sprzedaią się teraz maiątki zniesionych klasztorów mnichowskich i ubiegaiących się o nabywanie ich nadspodzianie iest wiele Do czego naywięcey dopomogło, iż opłata za nie przyymuie się w papierach bankowych i bankocetlach kraiowych.

Morales i dway iego spolnicy schwytani zostali przez dwoch żołnierzy portugalskich o parę godzin drogi od granicy hiszpańskiey i już są przywiezieni do kraiu tuteyszego.

W stolicy tuteyszey panuie wprawdzie zupełna spokoyność; lecz duch nieufności i boiaźni napełnia iescze wszystkie umysły.

JNDYIE WSCHODNIE.

z Batawii, 5 Sierpnia.

Przez cały rok przeszły doświadczaliśmy nader niestałego czasu i piękney pogody zupełniesmy niewidzieli. A tak rolnictwo nasze i handel niemało ztąd ucierpiały. Lecz i teraznieyszy rok niewiele obiecuie korzyści. Ustawiczne panuią deszcze, na co się ze wszystkich stron wyspy skarzą. Plantacyie kawy idą niepomyślnie; bo roślina ta w zupełném teraz będąc kwiecie nie może należycie dóyrzeć, a ztąd i niewiele obiecuie zbioru. Na wyspie Benda-Neire wybuchy wulkaniczne szkodzą plantacyiom muszkatowym, a ztąd za rzecz pewną twierdzić można, że ten przedmiot handlu chociaż do wysokiey podniesie się ceny, niewiele iednak obiecuiący zbioru, mało przyniesie korzyści.

AMERYKA PÓŁNOCNA.

z Nowego Jorku, 22 Października.

Prezes *Bolivar* urządziwszy flotyllę na rzece Sulii, maiącą się udać na iezioro Macaraibo, wkrótce potém z dosyć znacznym oddziałem woyska i sam wyruszył; lecz gdzie i w iakim zamiarze, to niewiadomo dotychczas.

ROZMAITOSCI.

Przenoszenie się ludności.

Dziennik Angielski *the Post* podaie następniące wyrachowanie ubytku ludności z Anglii w pierwszych 8 miesiącach roku teraznieyszego.

Do Kanady przeszło	10,000.
Do Ziednoczonych Stanów	6000.
Do południowey Ameryki	4000.
Do południowey Afryki	6000.
Do Nowey Hollandyi	2000.
Do Wschodnich Indyi	3500.
Do obcey służby morskiey	2500.
Do Flandryi, Francyi i Włoch	1500.
Do Rossyi	350.

Ogółem więc w 8 miesiącach 35,850 ludności ubyło w Anglii.—Oto skutki przeludnienia Dodać iescze należy, że oprócz Anglików czasowo bawiących w *Bruxelli, Paryżu* i *Bononii*, orszakami podróżnych Angielskich cała Europa iest okryta. Cała więc emigracyia z Anglii do 50 tysięcy wynosi

Poiazdy na wysokich kołach.

Anglik *Milton* sporządza teraz poiazdy z kołami tylnemi na cztery a z przedniemi na sześć stóp wysokiemi. Pudło w stosunku wysokości kół iest bardzo nizkie. Poiazdy takie są lżeysze do ciągnienia, mniey trzęsą i niezmiernie łatwo przez mieysca nierówne przechodzą. Z powodu urządzenia swego są także bardzo mało wywrótne.

W PETERSBURGU.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.